

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Richardi Arsdekin Soc. Jesu Sac. Theol. Professoris.
Apparatus Doctrinae Sacrae**

Archdekin, Richard

Dilingae, 1687

Pars IV. Praxis assistendi Ægris & Moribundis, & aliis in quovis statu.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38464

propriis laribus exclusit: coguntur illi etiamnum velut in patria sua extorres propriis sedibus exulare. Nobilium terras ac prædia in perduclem Regi militem distribuit: hoc præmio adhuc fuit præfidia, hæc pœna plectitur adjurata Fidei, Reique constantia.

At credo ego, non ad verfo Genis fato, sed æcano quodam divinæ mentis consilio, Hibernis in ipsa patria incumbere hanc omnibus admirandam suæ patriæ orbitatem. Ne scilicet illis unquam desit ulterior palæstra, in qua eorum erga Deum Regemque constantia exerceatur. Utque cæteris vitæ bonis ac curis exuti, id unum curare pergant, ut acceptum à majoribus sincera Fidei patrimonium ad suos hæredes integrum inviolatumque transmittant.

Hæc tua hæreditas, hæc tua gloria est, ô magne PATRICII! qui intimis hujus Gentis pectoribus eam infixisti Romanæ fidei constantiam, quam nec longa dies, neque tot retro sæculorum cum ethnica impietate certamina, neque centum & amplius annis armata ferro Hæresis, neque tota inferorum rabies, per mille & ducentos annos concutere potuit aut labefactare. Quin potius suis aucta dispendiis, novis assiduo cladibus erefcit, pressuris assurgit, roboratur injuriis, faciliis patrum omnium, præterquam fidei ac constantiæ detrimenta.

Tua, inquam, hæc perennis gloria est, ter magne Insule Sanctorum Apostole, qui hanc Hiberniæ Ecclesiam tanquam primævam Petri sobolem supra Romanæ fidei petramita solidasti, ut adversus eam, nunquam portæ inferi prævalere potuerint. O Ecclesiam verè petram, ac Romanæ Petræ verè æmulam! nisi quod hæc in diuturna pace, tu in perpetuo cum hæresi bello; hæc in opibus, tu in egestate; hæc in gloria, tu in contemptu, hæc in nobili purpuratorum Senatu, tu tuo tantum sanguine purpurata contra omnes Erebi assultus immota persistas.

Vestra quoque hæc est gloria posthuma Patricii progenies toto orbe diffusa, in quorum pectoribus etiamnum magni Parentis ardor ac sanguis effervescit. Quibus fatius est per exilia, per inopiam, per vagas sedes, hanc fidei constantiam in se aliisque tueri, quam degeneres annos ad patrios focos inerti otio consumere. Ex quorum numero nunquam hæcenus defuere antiquæ fidei novi pugiles, qui in hac Patricii arena magno animo decertarent. Quorum alii, ut de viris Apostolicis cum Apostolo loquar, vincula & carceres experti, alii

egentes, angustiati, afflicti, alii in solitudinibus errantes, in montibus & speluncis & cavernis terræ, ut ipsi testimonio fidei probati, hanc etiam suo sudore ac sanguine aliis comprobarent. Hæc nempe omnia etiamnum operatur primævus ille Patricii spiritus, qui in germana ejus sobole hodie perseverans, ad perfectendam pro Christi fide ærumnas ac labores constantiam animosque suppeditat.

Hæc illa fidei Constantia est, ô Hibernia, quæ Filios tuos tanto numero Doctrinæ ac Sanctitatis laude domi, forisque illustravit. Hæc est quæ doctrinæ ac pietate illustres ad publicam Ecclesiæ lucem per omnes Europæ gentes toties exivit. Hæc est quæ hæc et in tempestate, sobole nunquam deficiente, viros summi muneribus pares ad supremas patriæ suæ insulas subministrat. Hæc illa una est, quæ tecum omni ævo persistens, orbi admirandam, cælo gloriosam, hæresi toties devictæ formidandam efficit. Habeant suæ invidia aliæ Gentes inanes titulos, fluxas opes, instabilem potentiam: habeat suas gazas Iberia, suas vires Gallia, suas artes Italia, suas opes & gemmas America: peribunt opes, succumbent vires, deficient artes, Tux autem sint artes & divitiæ, pro Christo divitiis carere, aliasque gentes non infidis opibus, sed opulenta Fide, & invicta fidei Constantiâ superare. Hanc tecum sera posteritas possideat, *Hæreditatem incorruptibilem, & incolumitatam & immarcescibilem, conservatam in calce in Vobis qui in virtute Dei custodimini per Fidem in salutem, paratam revelari in tempore novissimo, in quo exultabitis: modicum nunc oportet contristari in variis tentationibus, ut probatio vestra fidei multo pretiosior auro, quod per ignem probatur, inveniat in laudem & gloriam & honorem, in revelatione Jesu Christi, Domini nostri.*

NOTA.

Quoniam post illa, quæ hic tradidimus, creverant in imminsum veteris Constantiæ argumenta nova & illustrissima, non tantum in aliis ærumnis pro Fide fortissimè toleratis, sed etiam in gloriosa morte Primatis Hiberniæ, Archiepiscopi Dublinensis, aliorumque carceribus & exiliis, &c. Hæc etiam singula infra in calce hujus Tomi prosequimur, & pro posteritatis memoria ac incitamento hisce monumentis fideliter consignamus.

P A R S Q U A R T A

P R A X I S

ASSISTENDI PER OMNIA ÆGRIS, MORIBUNDIS,
ALIISQUE, IN QUOVIS STATU.

DE dispositione requisita in ægro aut moribundo quoad susceptionem Sacramentorum, tractatum invenies supra, ubi de Pœnitentia, Eucharistia, & Extrema Unctione actum est. Hic jam tradimus praxim juvandi infirmum ut ex parte sua dispositionem illam actu habeat, & alios Actus eliciat, qui conducunt ad statum gratiæ acquirendum, augen-

dum, aut conservandum, maxime in illa ultima luctu & agone, in quo agitur de tota æternitate. Minime enim suo officio satisfaciunt Confessarii, qui vix ullis remediis instructi, tanquam imperiti medici, ad ægros aut moribundos accedunt: cum læpe ab oportunitis eorum monitis, & auxiliis, morientium latus æterna dependeat.

§. I.

Quid Confessario in primo ad Aëgrum accessu curandum.

PRImò igitur Sacerdos ad aëgrum vocatus, curet, ante omnia in seipso excitare magnum desiderium procurandi salutem aëgotantis, hac brevi consideratione ex S. Dionysio, *Divinorum divinissimum est cooperari salutem animarum.* Et animo ad Deum elevato ex corde dicat. O utinam possim juvare hanc animam, sicut vellem juvari meam in extremo vitæ momento, ex quo pendet tota aeternitas! Deindè incipiat secum præmeditari, quo modo ex his praxibus debeat cum aëgro procedere.

Secundò, Si deprehendat morbum esse periculosum, conabitur impedire frequentem amicorum accessum, & alloquium de rebus mundanis, multò magis inanes eorum gemitus ac ploratus: ut sic aëger habeat otium convertendi animum ad cogitationes pias, & salutaria Sacerdotis monita.

Tertio, Curabit ob oculos decumbentis apponi imaginem Crucifixi, aut aliam, quæ possit in illo Dei, ac Salvatoris sui memoriam excitare: & Aquam lustrali in promptu haberi, quæ aëger & lectus frequenter aspergatur.

Quartò, Si medicus aut amici non audeant aëgrum de propinquo mortis periculo monere, ipse Confessarius id suaviter & benignè faciat. Hoc enim omittere crudelitas est non clementia; solet namque aëger per notitiam propinque mortis ad seriam animæ suæ curam multò magis excitari. Poterit itaque periculum, his verbis discretè & molliter indicare: Sumus omnes mortales, nescimus autem diem neque horam, medicus judicat morbum hunc non carere periculo: non nocet igitur tempestivè disponere domui tuæ, imò juvare potest ad corporis, & animæ salutem.

Quintò, Moneat ut, si nondum fecerit, Testamentum absolvat, ut tantò liberius curas omnes salutis suæ tantum impendat. 2. Ut si quid restituere debeat, justitiæ satisfaciatur. 3. Ut pro animæ suæ solatio procuret Eleemosynam fieri in pauperes, & Sacrificia, & alia Ecclesiæ remedia, dicatque aëgro; si ipse nunc tui obliviscaris; quantò magis amici post mortem tui obliviscantur? 4. Ut ex animo remittat injuriam omnibus, qui ipsi inimici & molesti fuerunt, ad imitationem & amorem Christi, qui moriens pro crucifixoribus oravit dicens, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt? 5. Ut ipse veniam postulet ab omnibus, quos dicto vel facto offendit.

Quando autem advertit infirmum mortis nuncio angustari, debet in promptu habere motiva quibus mortis horrorem minuatur, & ad sequentes resignationis actus aëgrum inducat: qui etiam pro sanis valere possunt, ad tollendum nimium affectum erga res mundanas.

§. II.

Remedia inducentia ad Resignationem, contra animi mortis horrorem.

1. Cogita N. Deum esse supremum Dominum vitæ ac mortis, ac proindè vitæ usuram, quam tibi hætenus gratis dedit, quovis tempore pro suo arbitrio repetere posse. Dic ergo cum Jobo: *Dominus dedit, Dominus abstulit, sit nomen Domini benedictum.*

2. Statutum est omnibus hominibus semel mori, R. P. Ardeck. Tom. III.

mortuus est ipse Christus, mortua est Virgo Deipara &c. Nemo autem melius novit, quando nobis expediat finem vitæ imponere, quàm aeterna Dei sapientia. Ille verò tanquam amanissimus Pater hunc tibi vitæ terminum ab aeterno destinavit. Dic ergo cum Christo in horto, & brevi morituro. *Pater mi, non mea, sed tua voluntas fiat,* Et cum Apostolo: *Mibi vivere Christus est, & mori lucrum. Sive vivimus, sive morimur, Domini sumus.*

3. Tam stultum est nolle mori, quam nolle esse de numero hominum, quorum ne unus quidem à moriendi necessitate eximitur. Si ergo aliquando moriendum est, quando potius quàm hoc tempore, in quo habes tam multa adjumenta piæ, ac feliciter moriendi, cum præsentia Sacerdotis, cum Ecclesiæ Sacramentis, cum amicorum precibus & sacrificiis. Quam multi sunt casus, in quibus postea facile contingeret te abripi morte subitanè sine cruce, sine luce, sine absolutione, sine extremis Sacramentis, cum periculo salutis aeternæ, sicut multis assiduò contingit.

4. Quid est hæc misera vita, nisi carcer animæ, nisi exilium à patria cælesti, nisi gehenna curarum, dolorum, morborum, molestiarum, in qua semper una miseria alteri succedit: *Homo natus de muliere brevi vivens tempore repletur multis miseriis.* Nonnè præstat simul & semel omnibus his malis liberari, & ad illam patriam tendere, in qua neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra. Ubi amodò dicit spiritus, ut requiescant à laboribus suis.

5. Multi viri sancti & sapientes finem hujus vitæ magnis votis expetebant, ut malis hujus vitæ, & peccandi periculis liberati ad aeternos Christi complexus evolarent. Sic S. Ignatius Martyr, sic S. Catharina Senensis mortem ultra invitabant, S. Teresia admirans dicebat, *ò mors quis te metuat, cum vitam parias!* Dic ergo cum Apostolo, *Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis hujus. Et Cupio dissolvi & esse cum Christo.* Et cum regio Propheta, *Lætatus sum in his quæ dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus.*

6. Inquiro, cujus rei desiderium possit te in hac vita remorari? An cupiditas fruendi amicis? Multò major amicorum & cognatorum numerus te in cælo expectat: tot majores tui, tot avi, proavi, patrum, vicini, cognati, fratres fortè & forores, filii & filiae præcesserunt, reliqui omnes ad unum brevi sequentur. *Non enim habemus hic manentem civitatem sed futuram inquirimus.* An te trahit cupido utendi adhuc tuis bonis, aut hujus lucis usura? At moriendo nihil horum perdis, sed tantum commutas in melius: nam anima tua cum sit immortalis in altera vita fruetur bonis multò majoribus, & nunquam perituris. Docente Apostolo, *Nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis descendit, quæ præparavit Deus his, qui diligunt illum.*

Si dicas, te tantum desiderare longiorem vitam, ut possis melius Deo servire, & ad aeternitatem te comparare. At fortè diutius vivendo longius à salute recederes. Accidit plerumque, inquit August. ut qui crescit ætate, crescat & iniquitate. Uti factum est in ipso Salomone. Facigitur nunc quod tunc fieri velles. Potes uno die vel horâ, intensis actibus, & ardenti Dei amore plures vitæ annos adæquare. Et testatur ipsa Scriptura, aliquos ex hac vita magno Dei favore citius evocari, ne per longiorem vitam pereant, nec tamen

ideò minus mereri. Audi Scripturam Sapient. 2. *Regius est ne malitia mutaret intellectum ejus, & Consummatum in brevi explevit tempora multa.* Dic ergo, *gocum magno erga paternam Dei providentiam affectu. Domine tu optime nosti quid mihi expediat: da quod jubes & jube quod vis, Paratum cor meum, Deus, paratum cor meum, ut faciam sanctissimam voluntatem tuam.*

§. III.

Incitamenta ad Patientiam contra morbi dolores.

1. **A** Mice N. nonne desideras sequi Christum Salvatorem tuum, qui pro te multa passus est? Dices haud dubiè, desidero. Audi igitur Christum tibi loquentem. *Qui vult venire post me, tollat Crucem suam & sequatur me.* Ecce hi dolores sunt tua Crux, quam debes portare ut Christum sequaris. Si oportuit Christum pati ut intraret in gloriam suam, quomodò poteris tu sine patientia intrare in gloriam alienam? Dolores tui, fateor, magni sunt, sed dolores & tormenta Christi fuerunt multò majora. Cogita illius sudorem sanguineum, quo ex sola Passionis suae consideratione toto corpore perfusus est. Si capitis dolore cruciaris; respice caput ac frontem Christi Salvatoris tui acerbissimis spinarum aculeis undique sauciatur. Si pectoris, aut lateris molestia torqueris; aspice latus Christi tui crudelissimà militis lancea perforatum. Si in manu aut pede dolorem sustines, converte oculos ad Christi manus & pedes acutissimis clavis Cruci affixos. Deindè magno affectu dices. Non est discipulus super Magistrum: Si Dominus & Salvator pro delictis meis tanta sustinuit, quanto magis debeo ego ex illius amore aliquid sustinere.

2. Cogita te per morbi dolores patienter toleratos, futuras Purgatorii poenas ex parte vel ex toto compensare, & magnum caelestis gloriae incrementum acquirere, monente Apostolo 2. *Corinth. 4. Momentaneum & leve tribulationis nostra, aeternum gloriae pondus operatur in nobis.* Et iterum ad *Rom. 8. Non sunt condigna passiones hujus temporis ad futuram gloriam, qua revelabitur in nobis.* Dic ergo cum S. Augustino. Domine hic ure, hic seca, ut in aeternum parcas.

Ecce in hunc finem Christus ex pretioso Calice Passionis suae hos dolores tibi propinat. Nonne ipsius Calicem libenter acceptabis, & hos dolores licet amarus, ex illius amore exhauries, cum ipso dicens. Calicem quem dedit mihi Pater, quomodò non bibam illum? Pater, si non potest Calix ille transire nisi bibam illum, fiat voluntas tua.

Nonne magni faceres, si quis tibi sacratissimae Crucis Christi reliquias insignes aut particulas aliquas donaret? Ecce tibi Christus ipse mittit hos dolores, tanquam particulas gravissimae Crucis, quam ipse in corpore & in anima sua ex tui amore sustinuit. Dic ergo ex toto corde Salvatori tuo.

Domine *Jesu* Christe ad amorem & gloriam tuam, suscipio de paterna manu tua omnes ac singulos hujus morbi dolores ac molestias, tanquam totidem Reliquias sanctissimae Crucis tuae mihi à te donatas. Illas tanquam tales amplector & exofculor: & eas in corporis & cordis mei theca cum patientia, imò etiam cum gaudio portare desidero. Salve Crux pretiosa, quae decorem traxisti de membris Domini mei *Jesu*

Christi. Suscipe me discipulum ejus, qui pendens in te: ut per te me recipiat qui per te me redemit. Christus, sto confixus sim Cruci, vivam ego jam non ego, vivat verò in me Christus.

Cogita quomodò Sancti omnes optabant stigmata vulnerum Christi in suo corpore gestare. Quomodò S. Paulus gloriabatur se stigmata Domini *Jesu* in suo corpore portare. Quomodò S. Franciscus pro summo favore cicatrices quinque vulnerum Christi in suo corpore suscepit, etiam si ex illis copiosus sanguis proflueret. Quomodò S. Catharina Senensis cum ingenti gaudio similem gratiam à Christo complexa est, licet tantos dolores inde sentiret, ut se morituram putaret. Certissimum autem est, & fide credendum, illos dolores ac molestias magno Dei favore & munere tibi concessos esse, si illos ad honorem aut amorem Dei patienter sustineas. Dic igitur ex animo cum Sanctis illis Deo charissimis.

O Deus! O Saluator dilectissime! ad amorem & honorem divinae Majestatis tuae suscipio de manu tua, hos cruciatu ac molestias, eosque complector tanquam stigmata vulnerum tuorum, & vestigia tormentorum, quae in sacratissimo corpore sustinisti. Et utinam eodem amoris sensu ea in corpore meo sustinerem, quo S. Paulus Apostolus, S. Franciscus Confessor Seraphicus, S. Catharina Senensis, alique tibi dilectissimi.

Utinam haberem illum pro te patienda ardorem, quem habuit S. Laurentius dum super ardentem prunas in craticula versaretur. Quem habuit S. Stephanus, dum inter lapidum imbres toto corpore contunderetur. Quem habuit S. Sebastianus dum sagittis undique configeretur. Quem habuerunt reliqui Martyres & amici tui, quorum maximum gaudium erat pro te fecari, uri, laniari. Quod mihi deest tu supplere digneris, Saluator mi, cum quo vivere volo & mori. Amen.

§. IV.

De exercitio Fidei, Spei, & Fidei in Deum.

UT aeger disponatur ad actus efficaces Amoris & Contritionis, plurimum juvat, illum primò excitare ad vivam Fidem & fiduciam erga Deum, ac meritum Christi, aliaque fidei mysteria, quantum personae dispositio patietur; nam ut ait Apostolus ad Hebr. 11. *Sine Fide impossibile est placere Deo.*

Quòd si esset aeger, qui in Fide vacillaret, & confirmari indigeret, proponi possint illi breviter quaedam ex argumentis, quae pro Ecclesia Romana supra in controvertis exposuimus.

Itaque induendus est aeger, ut devotè & attentè recitet Symbolum Apostolorum: vel ipse Sacerdos illi praecat singulas Symboli partes pronuntiando. Quòd si infirmior sit quam ut hoc commodum aut consultum videatur: procedat Sacerdos per paucas interrogationes hoc modo.

Nonne credis in Deum & Salvatorem nostrum *Jesum* Christum &c. Credo. Nonne cupis vivere & mori in fide, quam sancta Romana Ecclesia credendum proponit? Cupio. Abrenuncias omni diabolica suggestioni, quae possit tibi in contrarium occurrere nunc & in hora mortis? Abrenuntio in perpetuum: & utinam possem fidem hanc sanguine meo consignare.

Nonne spem tuam & firmam fiduciam salutis

eternae

Arsde
Kin

Theo
logia

D. 11
2. 8

„ aeternae hanc repositam in Dei misericordia & meritis
„ Salvatoris nostri Jesu Christi? Respondet æger. In
„ te Domine speravi non confundar in aeternum.

„ Die ergo cum Jobo c. 19. Scio quia Redemptor
„ meus vivit, & in novissimo die de terra resurrecturus
„ sum, & in carne mea videbo Deum Salvatorem me-
„ um: quem visurus sum, & oculi mei conspiciuntur sunt &
„ non alius. Reposita est hæc spes mea in sinu meo.

Debes igitur scire nulla esse peccata tam multa aut ma-
gna quæ remitti non possint per infinita Christi merita,
quæ per Sacramenta, aut sinceram cordis Contritio-
nem nobis applicantur. Exemplum habes in *S. Mag-
dalena*, quæ quamvis esset magna in civitate peccatrix,
postquam serio ad Christum conversa est, & de pecca-
tis doluit, dixit ei Dominus: *Remittuntur ei peccata
multa, quia dilexit multum.* Et Latro, qui tantum
in Cruce ultimâ vitæ horâ cum fiducia dixit, Domine
memento mei cum veneris in regnum tuum: statim à
Christo audit: *Amen dico tibi, hodie mecum eris in
Paradiso.*

Respice Christum in Cruce expansis brachiis para-
tum te ad suum complexum & gratiam admittere, mo-
dò tu velis totâ cordis fiducia ad illum recurrere. Au-
di illum ultrò invitantem: *Venite ad me omnes qui la-
boratis & onerati estis, & ego reficiam vos.*

Cogita Deum, Patrem esse benignissimum, qui non
vult mortem peccatoris, sed magis ut convertatur &
vivat. Ipse te creavit, ipse te ad Ecclesiam vocavit,
ipse te per Filium suum unigenitum redemit. Accur-
re igitur ad ipsius sinum tanquam creatura ad Creato-
rem, servus ad Dominum, redemptus ad Redempto-
rem, filius ad parentem. Ipse est qui filium etiam *Pro-
digum* post multa flagitia ad se reducem cum gaudio re-
cepit. Tu tantum die corde contrito. *Pater peccavi
in celum & coram te, & jam non sum dignus vocari
filius tuus.* Et ipse cum læticia paterna viscera expan-
dit dicens, Gaudere oportet & exultare, quia filius
meus hic mortuus erat & revixit, perierat & inventus
est. Testatur enim majus esse gaudium in celo su-
per uno peccatore penitentiam agente, quam supra
nonaginta novem justis, qui non indigent peni-
tentia.

Postquam Sacerdos hæc aut alia fiduciæ motiva cum
affectu exposuit, suggeret per intervalla aliquam ex se-
quentibus Sententiis identidem ab ægrò ore vel corde
repetendam.

Domine si habes undè me damnare potes, habes
etiam undè potes salvare: misericordia Domini super
omnia opera ejus.

Quomodò pater miseretur filiorum, ita misertus est
Dominus timentibus se.

Domine non timebo mala quoniam tu mecum es.
Pone me Domine juxta te & cujusvis manus pugnet
contra me.

Protektor noster aspice Deus, & respice in faciem
Christi tui.

Ad te Domine levavi animam meam, Deus meus in
te confido non erubescam.

Pater meus & mater mea dereliquerunt me, Domi-
nus autem assumpsit me.

Juxta est Dominus his, qui tribulato sunt corde, &
humiles spiritu salvabit.

Magna est super caelos misericordia tua, & usque ad
nubes veritas tua.

Quis unquam speravit in Domino & confusus est? In

te Domine speravi, non confundar in aeternum. *Hoc
postquam repetito æger, concludere potest Sacerdos hæc
Oratione.*

„ Deus cui proprium est misereri semper & parcere, su-
„ scipe deprecationem nostram, ut nos & omnes famu-
„ los tuos quos delictorum catena constringit, misera-
„ tio tuæ pietatis clementer absolvat. Per Christum
„ Dominum nostrum, Amen.

§. IV.

De exercitio Amoris in Deum & perfectæ
Contritionis.

Actus hic maximi momenti est, & ad illum æger
aut moribundus omni conatu adjuvandus est: nam
si in susceptione Sacramentorum aliquid fortè obicis
quocumque modo intervenerit, hic actus est, & qui-
dem solus, qui peccatorem reddit salutis suæ absolute
securum. Proinde ad illum primò per idonea motiva
disponendus est, deinde ipse actus pro viribus elici-
endus.

Primò, Considera N. Dei bonitatem, Majestatem,
excellentiâ infinitam super omnes creaturas, quas ipse
solo nutu voluntatis suæ ex nihilo produxit, & infinitâ
benignitate assiduò regit & conservat. Infinitâ ejus
majestati ac bonitati debetur à te, & ab omnibus, amor
infinitus. O utinam possimus illum rependere! Sed
quia amoris infiniti incapaces sumus, tantum mandat
nobis, ut diligamus ipsum ut Deum & Dominum super
omnes creaturas ex toto corde, & ex tota anima, & ex
totis viribus nostris, sic ut pro nulla re hujus miseræ vitæ
velimus ipsum offendere, aut ab illo separari. Nonne
N. hoc tibi æquum & justum videtur? Quid enim ju-
stius quàm ut Deum, & Creatorem, & Dominum, qui
omnibus creaturis infinitè dignior est, super omnes crea-
turas diligamus? Dic ergo tandem.

„ Diligo te, Deus meus, diligo te ex toto corde meo,
ex tota mente mea, & totis viribus meis super omnes
res hujus mundi; & utinam amplius & amplius diligerem.
„ Et utinam ab amore tuo nunquam peccando recessis-
„ sem: certè cum gratia tua nunquam amplius rece-
„ dam.

Considera secundò, Quare in hoc mundo creaturas
aliquas magno amore complectimur? Nempe, propter
aliquam pulchritudinem quam in illis videmus, vel dul-
cedinem quam in illis sentimus, vel benignitatem quam
in illis experimur. Illa ipsa pulchritudo, dulcedo, be-
nignitas, est in Deo infinites major & perfectior, à quo
omnis pulchritudo, & amabilitas creaturarum, sicut te-
nuis radius à Sole, & rivus exiguus ab Oceano, descen-
dit. Si igitur in creaturis tenues umbras & rivos divinæ
bonitatis adamamus, quanto magis ipsum omnis boni
fontem & originem diligere debemus.

„ O quam serò te cognovi pulchritudo æterna, quam
„ serò te amavi bonitas infinita! Nunc certè super omnia
„ te unum amo, & amare desidero in aeternum.

„ Deus meus & omnia! Quid mihi est in celo, & à
„ te quid volui super terram, Deus cordis mei & pars mea
„ Deus in aeternum.

Considera tertio, Beneficiorum à Deo acceptorum
magnitudinem ac multitudinem, ex mera ac gratuita
Dei benignitate. Creavit te ad imaginem & similitu-
dinem suam ex innumeris hominibus quos tuo loco
creare potuisset. Corpus tibi dedit præ multis aliis in-
tegrum & sanum, non claudum, aut cæcum, aut in-
forme &c. Animam tibi donavit immortalē, rationis
cupa-

capacem, & multis naturæ & gratiæ donis præditam. Et quem in finem sic te creavit? Ut post hanc vitam cum ipso Deo felicitatis & gloriæ æternæ particeps efficiaris, quo nullus majus donum excogitari potest. Si ergo diligis parentem, qui tantum corpus tuum genuit, & paucorum tantum annorum hæreditatem tibi comparavit, quantum majori dilectione & affectu debes Deo adherere, qui non tantum corpus, sed etiam animam immortalam, & hæreditatem æternam tibi in cælis præparavit.

O Creator mi, ô Pater æternæ, diligo Te super omnem mundi dilectionem, non tantum quia ego hæc à te bona accepi, sed quia in te ipso tam bonus es, tam pius, tam benignus, ut me indignum tot tuis donis ac bonis prævenire dignatus fueris. Et interim ego in te peccando fui tam ingratus, quando tu erga me fui, sicut tam gratus.

Confidera quartò, Postquam Dei dona, & spem salutis æternæ peccato perdidisti, quomodo per Filii sui mortem, Passionem, ac Sanguinem te à suppliciis æternis redemit. Quomodo iterum, iterumque relabentem ab inferni pænis toties conservavit, in quibus hoc momento arderes, nisi Deus erga te divinæ justitiæ rigorem continuisset.

Sic ergo Deus dilexit mundum ut Filium unigenitum daret: sic dilexit hanc animam meam, ut per ejus Sanguinem me à morte æternæ conservaret. Quid ego retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Suscipe saltem cor meum, & animam meam, & amorem meum & vitam meam: ut amore amoris tui moriar, qui amore amoris mei dignatus es mori in ligno Crucis.

Confidera quintò, Immenfam ac perpetuam Dei ac Salvatoris tui in te Charitatem, in eo quod velit in Sacramento Eucharistiæ nobiscum assiduò permanere, & seipsum nobis in cibum & alimentum præbere, dicens, *Qui manducat meam carnem & bibit meum sanguinem in me manet & ego in eo.* Et, *Qui manducat hunc panem vivet in æternum.* Quænam mater adeò tenerè diligit filium suum ut illi carnem & sanguinem suum in alimentum præbeat? Christi verò in nos amor omnium hominum amorem adeò superat, ut satis illi non fuerit morte sua nos redimere, sed etiam voluerit carnem, & sanguinem, & animam, & divinitatem suam nobis in escam, in solatium, in vitæ æternæ pretium relinquere.

Dic ergo cum S. Augustino. O anima mea, si pigeat amare, non pigeat te saltem redamare Deum & Salvatorem tuum, tali amore te prævenientem. O amor mi! Si deliciae tuæ sunt esse cum filiis hominum, quomodo non erunt deliciae meæ esse tecum.

Diligam ergo te fortitudo mea, Dominus firmiter meum, & refugium meum, & liberator meus, & amor meus in æternum.

Confidera sextò, Ingentia beneficia quæ Deus præ multis aliis ex speciali amore tibi in particulari concessit.

Primò, Vocavit te ad veram Ecclesiam, & Fidem sine qua nulla est salvatio, idque peculiari favore & auxilio, teste Christo Joan. 6. *Nemo potest venire ad me, nisi Pater meus traxerit illum.* Cogita quàm multa hominum millia in sua infidelitate & hæresi æternum pereant, quos si Deus tuo loco ad suam Ecclesiam ita vocasset, fortè multo ardentius illum coluissent & amassent. Cogita quid de te factum fuisset, si Deus permi-

sisset te nasci ex parentibus hæreticis, aut educari inter amicos aut cognatos hæresi infectos, qui te in errorem & damnationem abduxissent.

Secundò, quomodo divina providentia non permisit ut sine Baptismo in utero matris extinctus fuisses, ut multi alii.

Tertiò, Quod ab infantia nactus fueris Magistros probos & Catholicos, qui te in timore Dei, & amore virtutis continuerunt, ne inter homines seclerosos & perditos vitam duceres.

Quartò, Quod tibi præ multis aliis præbueris usum frequentem Sacramentorum, à subitanea morte, & à damnatione æterna conservaveris, ut possis in gremio Ecclesiæ mori, Sacerdotis absolutionem obtinere, in perfectò Dei amore & gratia vitam terminare, & ad salutem æternam cum Christo & Sanctis in celo pervenire. Verè potes ex animo cum Propheta dicere:

Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi. Quomodo non diligam illum super omnia, qui quodammodò super omnes me dilexit?

O mi Deus desidero te amare super omnia, sicut te diligunt Angeli in cælo, sicut te diligunt Apostoli & Martyres, & sicut te dilexit sanctissima Virgo Deipara, cum qua ex toto corde & affectu dico: Magnificæ anima mea Dominum, & exultavit spiritus meus in Deo salutari meo.

Et ut possim quantum in me est amorem amore compensare.

Suscipe Domine universam libertatem meam, accipe memoriam, intellectum, & voluntatem meam. Quidquid habeo ac possideo mihi largitus es, id totum tibi restituo, ac tuæ voluntati trado gubernandum. Amorem tuum cum gratia tua mihi dones, & divitum sum satis, nec aliquid ultra posco in rebus creatis.

Quando advertet Confessarius poenitentem suum his motivis excitatum, & ad Dei amorem inflammatum esse, dum ferrum candet, poterit primò cum illo recitare aliquos actus Charitatis & Contritionis infra exprimendos, ut ad Confessionem generalem, aut particularem, aut ad alia Sacramenta disponatur.

Secundò, Suadere ut ex Dei amore ignoscat omnibus, qui ipsum offenderunt.

Tertiò, Hortari ut ab omnibus veniam postulet, quos dicto, aut facto offendit.

Quartò, Ut morbi molestias, aut mortem ex Dei amore libenter suscipiat.

Quintò, Ut promittat præstare debita, aut alia, quæ judicat ad ægri salutem necessaria.

Sextò, Ut proponat, si Deus vitam ulteriorem deriderit, optimo pietatis exemplo aliis præluere.

§. VI.

Actus varii Contritionis & Amoris Dei super omnia.

I.

O Magne Deus! Te amo super omnia, te diligo ex toto corde, ex tota anima, & ex omnibus viribus meis. O quam doleo quod à sanctissima voluntate tua cogitatione, verbo, vel opere unquam peccando recesserim. Nunc ego firmè propono omnia mandata tua implere omniaque, te aspirante, peccata vitare. Et quare? Non aliâ causâ, quam ob immensam perfectionem, incomprehensam potentiam, altissimam sapientiam, infinitam bonitatem tuam, sine

Arisde
KinTheo
logiaD. IV
2. 8

propter Teipsum, & quia omni amore dignissimus es. O Pater! O Fili! O Spiritus sancte! O Sanctissima Trinitas! O Deus meus & omnia.

II.

Domine Jesu Christe, verus Deus & verus homo, Creator & Salvator meus, doleo ex toto corde meo, quod Te offenderim, qui tu Deus meus es, & te amo super omnia, firmiterque statuo, nunquam posthac peccare, sed omnes peccandi occasiones evitare. Propono quoque peccata mea confiteri, poenitentiam, quae injuncta fuerit, exsolvere, & si quid alicui debeam, restituere. Amore etiam tui remitto injuriam omnem quae quocumque mihi illata. Insuper ad expianda peccata mea, offero Majestati tuae vitam, labores, & bona opera mea universa. Ut verò humillimè peccatorum meorum veniam effligito, ita confido, ab infinita bonitate tua, per merita sanctissimae Passionis, sanguinis & mortis tuae, ea mihi remittenda: praestandam etiam gratiam, quae vitam meam emendem, & in sanctissimo servitio tuo in finem usque perseverem, Amen.

III.

Delicta mea, Deus meus, expavescio, & ante Te erubescio, cum veneris judicare, noli me condemnare. Doleo Deus cordis mei, doleo ex toto corde meo, quod offenderim ac laeserim supremam bonitatem ac majestatem tuam. O cur unquam displicui tibi amabilissima bonitas! O Majestas colendissima, doleo jam ex sincerissimo amore tui, qui amari super omnia infinite dignus es. Amo te Deus meus omnium Creaturarum mihi possibili affectu: idque non propter me, sed propter Te solum O Bonitas, Benignitas & Amabilitas infinita: & Tibi puro corde adherere, Tibi placere, Te glorificare desidero in aeternum.

IV.

O Bone Jesu, Deus meus! utinam Te cum beatissimae Virgine matre tua & Sanctis omnibus semper amassem, & nunc amarem! nec unquam offenderem, nec offenderem posthac in aeternum. Sed cheu! erravi sicut ovis quae periit, quare servum tuum, aspice in me, & miserere mei. Ego iniquitatem meam agnoscens doleo ex toto corde de omnibus peccatis meis, quia tibi, quem diligo super omnia, displicent. Cupio & propono seriò emendare, cavendo omnia peccata, (maxime hoc, & illud in particulari) & novo fervore me totum servitio tuo impendere: & hoc propositum meum toties renovare cupio, quoties vivo, quoties respiro in perpetuum. In Satisfactionem meae & omnem vitam meam tuae voluntati & gloriae offero; veniam cum finali gratia precor, & spero per te bone *JESU* Salvator mi, qui ex voluntate Patris cooperante Spiritu sancto per incarnationem, nativitatem, circumcissionem, lacrymas, labores, persecutiones, passionem, crucem, mortemque me redimere dignatus es. Ad te unicam spem confugio, in abyssum meritum tuorum me abjicio, in tua sanctissima vulnera me abscondo. Tu aeternam charitatem supplere digneris imperfectionem meam, omnia peccata mea igne amoris tui exurendo & opera mea imperfecta emendando, tuisque meritis uniendo. Tu, mi Creator & Salvator, dignare me totum possidere, regere, & ab omnibus imperfectionibus & miseriis meis me liberare: tuae denique voluntati ita adunare, ut vitam meam gloriae tuae, & salutis animarum impendam, & nunquam à te ad

momentum separer, sed laudem te & benedicam cum electis omnibus nunc, & semper, & in secula seculorum.

Hoc ego cum lachrymis oro, per sanguinis undas.
Per vulnus lateris, per sacri vulnus Amoris.
Deme mihi misero sceleratae crimina vitae.

§. VII.

Praxis eadem per breves interrogationes, quando aeger loqui vix potest.

Nonne N. firmiter credis omnia, quae tibi Deus per Ecclesiam Romanam credenda proponit? Credo, & in ea fide mori volo.

Nonne fiduciam tuam omnem in Deo *JESU* tuo defixisti? Defixi, & fidenter dico; in te Domine speravi, non confundar in aeternum, quoniam tu Domine singulariter in spe constituisti me.

Nonne Deum amas super omnia propter infinitam ejus bonitatem? Amo, & amabo in aeternum Deum meum, Creatorem meum; utinam diligerem Te Salvator mi, eo amore quo dilexit te mater tua, quo diligunt te in caelo Sancti tui in aeternum.

Nonne doles ex animo te Deum toties offendisse, quem summo amore profici debueras? Doleo, idque Dei solius causa, quia divina illius majestas toties à me peccando offensa est.

Nonne te Deo totum tradis, qui se tibi totum dedit? Trado in manus Dei, vitam & mortem meam, ut de iis pro suo arbitratu disponat.

Nonne, si Deus te pristinae sanitati redderet, aliter vitae tuae rationes institueres? Instituerem, & ardentius quam haecenus Deum meum amarem, eique servirem.

§. VIII.

Ad sacrum Viaticum preparatio.

Vaticum differt à Communione ordinaria, quod in hac petamus à Deo gratiam bene vivendi, per hoc autem gratiam bene moriendi; idque viatici nomen designat, quod nihil aliud est, quam annona sive comestus ad futurum iter. Sed quo longior via est à terra in caelum ad quod moribundus properat, eò S. Mater Ecclesia filios suos decedentes Viatico instruit potentiore Corporis & Sanguinis Christi.

Forma dandi viaticum haec est: *Accipe Frater (vel soror) Viaticum Corporis Domini nostri Jesu Christi, qui te custodiat ab hoste maligno & perducas in vitam aeternam, Amen.*

Forma verò Communionis ordinaria: *Corpus Domini nostri Jesu Christi custodiat animam tuam in vitam aeternam.*

Qui manè celebravit vel communicavit, & postea eodem die incidit in periculum mortis, potest iterum Communionem lumere non jejunus per modum viatici. Et si postea periculum duret, & aeger id multum desideret, potest idem permitti post unum alterumve diem. Conc. eam Constantiensis *Sess. 13.* tempus non limitat, quando dicit, in casu infirmitatis Eucharistiam dari posse non jejunis. Alias interstitium ordinarium solet esse 7. vel 8. dierum.

Potest dari viaticum aegro qui ex febre in delirium incidit, si antea illud desideraverit, aut signa Contritionis ediderit, nec appareat periculum irreverentiae. Ita Rituale Rom. Item damnato ad mortem, etiam non jejunis, si necessitas urgeat.

Qui-

Quilibet Sacerdos in extrema necessitate si Parochus desit, potest præbere viaticum. Et, si alia hostia non suppetat, potest Sacerdos ex hostia majori, qua celebrat, particulam pro moribundo servare.

Sacerdos allaturus viaticum conetur antea, si tempus suppetat, excitare in ægro magnum desiderium hujus Sacramenti, idque ut præstet efficacius, verba Ecclesie augustissimum convivium venerantis proponat. O sacrum convivium, in quo Christus sumitur! recolitur memoria Passionis ejus, mens impletur gratia, & futura gloriæ nobis pignus datur. Puncta hic quatuor consideret, quasi totidem sacratissimi epuli fercula.

1. Ad illa verba, *O sacrum convivium* &c. Perpendat SS. Eucharistiam dari viatoribus per modum cibi, ne deficient in via ad patriam cælestem; grandis enim adhuc refat via, hostibus multis ac latronibus infestissima; ideòque Servator tuus, Amice, ne animum desponderes, paravit in conspectu tuo mensam adversus eos, qui tribulant te; ad hanc mensam ubi dignè accubueris, dices audacter, si ambulavero in medio umbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es Domine. Quare S. Nicolaus Tolentinus tam enixè V. Eucharistiam expebat? Ut tanto, inquit, viatico munitus non deficiam in via ad cælestem patriam profecturus; & si ob demerita mea impius Belial hostis meus mihi occurrerit, possim fidenter dicere, Dominus mihi adjutor, & ego despiciam inimicos meos.

2. *Recolitur memoria Passionis ejus.* Idèò autem voluit Dominus Passionis suæ apud nos jugem esse memoriam, quod in ea divitiis nostras spesque omnes sitas habere debeamus.

B. Hugo à S. Victore tria in votis habuisse dicitur. 1. Ut cibus sibi ultimus esset Eucharistia. 2. Ut ultima cogitatio sive meditatio esset de passione Domini nostri Jesu Christi. 3. Ut supremum verbum esset dulcissimum Jesu nomen. Quid ni & tu ejusmodi vota concipias?

3. *Mens impletur gratiâ.* Quod corporeus cibus corpori, hoc panis ille cælestis præstat animæ: ille membra corporis, hic animæ potentias reficit, nutrit, confirmat.

4. *Futura gloria nobis pignus datur.* Quis ad illud pignus non fidenter aspiret, quod opem certam æternæ vitæ adducit:

Ubi verò allata fuerit venerabilis Eucharistia, quantum infirmitas patietur, Deum præsentem veneretur, atque adoret. Sæpè visâ est Eucharistia morituris vires addere ut in illo supremi temporis articulo, suum in Deum amorem religionemque palam facerent. Exemplo sit Guilelmus Archiepiscopus Bituricensis, qui, licet animam agere videretur, simul atque Duum suum ad se venire cognovit, perinde ac si morbus omnis remississet, de strato proficiens, concito gradu Servatori suo processit obviam, eumque flexis humi genibus, totusque lachrymis distillans, quanta potuit animi corporisque demissione veneratus est, instantemque illi agonem suum commendavit.

Tum in ægro iterum excitet Sacerdos vehemens sacratissimi viatici desiderium, in quem finem breviter reperi poterunt prædicta, tum exempla adferri eorum, qui ardentissimè cælesti hoc pane, vita excessuri, muniri voluerunt.

S. Maria Magdalena admonita ut cælum peteret, et si itineris duces Angelos haberet, hoc tamen iter ingredi

renuit, nisi prius Christum Dominum Angelorum, comitem & ducem haberet.

S. Ambrosii Mediolanensium præfatus desidio, quod præ morbi magnitudine aperire non poterat, Deus miraculo satisfecit, nam nocte divinitus admonitus Vercellensis Episcopus, allatâ venerabili Eucharistia viatico illum refecit.

His aliisque æger accensus, qua maxima potest reverentia divinum viaticum recipiat: quo accepto, consideret nobilis hujus cibi dignitatem, repetitque fidei, spei, ac charitatis actibus, dicat; Mane nobilium Domine quoniam advesperascit, & inclinara est jam dies, Breves dies mei sunt, & solum corpori me superest, sepulchrum. Bone Jesu esto mihi Jesus & Salvator, tibi corpus & animam committo.

§. IX.

Ad Extremam Unctionem dispositio.

Forma conferendi in Rituali exprimitur: iterari potest, quando novum mortis periculum incurrit. Ministranda est etiam amentibus, licet illam antea non petierint. Pueris etiam danda est post septimum annum, si habeant usum rationis, etsi nunquam communicaverint. Aliàs resolutiones vide supra part. 4. c. 6. ubi de extrema Unctione agitur.

Effectus hujus Sacramenti ex Concilio Florentino est mentis sanitas, & quantum expedit, etiam corporis. Hic Sacerdos refutet errorem & timorem illorum, qui cupiunt semper differri Extremam Unctionem, eo quod perluadeant sibi eo collato de vita actum esse. Cardinalis Bellar. asserit idèò rariores ægros hunc sanitatis fructum decerpere, quod serius ad hanc vitæ arborem accedant.

Narrat Joannes Nider, Rupertum quendam Imperatorem circa annum Christi 1400. hujus opinionis aspergine non leviter tinctum fuisse; at non impune: nam continuo tot tamque gravibus scrupulis torqueri cepit, ut propius nil fuerit, quam ut non modo de corporis, sed & de animæ salute deturbaretur. Impedit Dei favor. Spiritualis hæc ei medicina adhibita, dumque orationes ejus pietatis plenissimas percipit; & me imprudentem, inquit, qui orationes tam pias hæctenus neglexerim. Ignoscat Deus insipientiæ meæ; & verò ignovit, vitæ annos in super non paucos indulsit, quibus imperium suum sospes administravit.

Dum æger inungitur, animum his aliisque similibus orationibus pascat: *Jesu Filii David miserere mihi: Datus in adjutorium meum intende, Domine ad adjuvandum me festina: Bone Jesu dic anima mea, salus tua ego sum.*

Sacerdos peractâ Unctione ægrum animet ad fiduciam recuperandæ sanitatis, si id animæ profuturum sit, divinoque placito consentaneum; atque in hunc finem has aliasque orationes recitet.

Concede hunc famulum tuum quæsumus, Domine, Deus, perpetuâ mentis & corporis sanitate gaudere, & gloriolæ B. Mariæ semper Virginis intercessionem à præsentis liberari tristitiâ, & æternâ perfrui lætitiâ.

Omnipotens sempiternæ Deus; salus æterna credentium, exaudi nos pro infirmo famulo tuo N. pro quo, misericordiæ tuæ imploramur auxilium, ut, redemptâ sibi sanitate, gratiarum tibi in Ecclesia tua referat, actiones.

Arde
kin

Theo
logia

D. IV
2. 8

S. X.

Admonitio ad præsentem de præparatione ad mortem felicem.

POSTquam æger expiravit, Sacerdos animam ejus circumstantibus commendet, dicatque nullo modo defunctum efficacius ab iis juvari posse, quam si purgata statim per confessionem conscientia ad communionem religiose accedant, ejusque fructum per modum suffragii defuncto impertiant.

Deinde adhortetur præsentem de adhibenda cura ad felicem mortem obeundam.

1. Quia à bona morte beata aternitas dependet.
2. Moneat ad hanc obtinendam necesse esse per rectam vitæ innocentis viam ambulare, & frequentem Sacramentorum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ usum adhibere.
3. Considerent pretiosum esse tempus quod ad salutem operandam conceditur, ideoque nullo die bona opera negligenda.
4. Maxime certam omnibus esse mortem, horam verò mortis incertam.
5. Exiguo labore ingentes thesauros comparari posse.
6. Nihil nos hinc asportaturos, præter virtutum, bonorumque operum fructus.
7. Id nunc agendum, quod fecisse optaremus, si modo supremum vitæ momentum adesset.

Pro Præparatione securissima ad Mortem, dum rectè valeamus usurpandum est sequens Testamentum, quod se sibi viri sancti sæpius contulerunt, & singulis seipmanis devotè recitarunt ac renovarunt.

TESTAMENTUM

Devotissimum Hominis Christiani, Complectens Actus omnes quibus possit ad salutem aeternam securissimè disponi.

IN nomine Dei, ac Sanctissimæ Trinitatis, Amen. Ego N. N. ab Annis . . . tuo nutu, ô mi Creator, veni nudus in hunc mundum, & brevi nudus inde ad te revertar. Cum autem omnia acceperim de manu tua, & tua sint omnia infinitis titulis, hac meâ supremâ voluntate tibi me, meaque omnia restituo, quanto possum amore, quantâ possum gratitudine. Te quoque super omnes Hæredem meum constituo, qui restitues hæreditatem meam mihi, sicuti dedisti mihi Te ipsum, & pretiosam animam, & Spiritum Sanctum tuum. Et quid potuisti facere amplius animæ meæ, & non fecisti?

Quid verò ego hæctenus retribuï, & quid deinceps retribuam tibi? O quam merito ex nunc in æternum cor, corpus, & animam, omnesque cogitationes, verba, & opera, tibi addico, & devoceo! Et si mea forent universa, ô Deus, hæc quoque darem tibi. Dignus es enim Domine accipere omnem laudem, virtutem, honorem, & benedictionem: & maxime à me qui te sic N. peccando toties inhonoravi, de quo nunc ex amore tuo medullitus doleo.

Itaque nunc cum omnibus Sanctis tuis, & in æternum dicere incipio: Benedictio, & claritas, & sapientia, & gratiarum actio, honor, & virtus, & fortitudo tibi Deo nostro in sæcula sæculorum, Amen.

Hos affectus omnes renovare cupio, quoties deinceps respiro, & maxime in ultimo vitæ momento,

R. P. Arsdack, Tom. III.

pro quo nunc in manus tuas commendo spiritum meum.

Insuper nunc coram te, & curia tua cælesti universa, obsequio meum votum, & desiderium, quo cupio in Fide Catholica, Apostolica, & Romana vivere, & mori, & in extrema hora Pœnitentiæ Sacramentum ad veniam peccatorum, Unctionis verò extremæ, ad luctam contra Dæmonem, Communionis autem, ad Viaticum longè aternitatis, toto cordis affectu sumere & complecti desidero.

Hæc desideria Scripto hoc, ideo coram Te Deus meus, & coram Angelis ac hominibus consigno; ut hoc ipsum sit humilis, & explicita Sacramentorum postulatio; si quo casu interceptâ voce, linguâ eloqui non possem. Nec revocatum censeri cupio, nisi coram te, & curia tua, & septem testibus, & integris sensibus illud retractaverim. Pro Pœnitentiæ verò Sacramento ne desit materia etiam explicita: Nunc pro extrema hora fateor dolens ex sincero tui amore, me erga te ingratißimum fuisse; in oratione toties vagum, & negligentem; erga proximum non uti debui affectum, patientem, & benignum; erga me plus nimio indulgentem, & tempus omnium pretiosissimum otiosè perdidisse, cum possem eo in immensum per singula sæcula momenta augere opes aternas, & pro aterna gloria tua illud ipsum impendere. De his, inquam, ceterisque vitæ universæ delictis ex puro Dei amore toto corde doleo, me ipsum accuso, & supplex veniam efflagito.

Quod reliquum est de bonis fortunæ, illa relinquo iis N. N. quibus, ut confido, relinqui tibi maxime placeat, & in eum usum N. qui sit ad majorem nominis tui gloriam. Tua sunt fateor, Domine, tua sunt omnia. Ego verò redditurus forsitan hodie rationem, cupio esse Dispensator fidelis, ut non studeam honori meo, sed tuo, non vanitati, sed veritati! Tu enim es via, veritas, & vita mea.

Rogo item vos Amicos meos, ut Sacrificiis, precibus, Communionibus, indulgentiis, & elemosinis juvetis animam meam, ne qua in limine beatæ aternitatis occurrat tristis remora properanti ad Dominum, ad centrum, & omne bonum meum.

Siqui verò, quod absit, quacumque ex causa adversarii mihi, aut offensi estis, aut fuistis, condono ex corde vobis offensam coram Deo, qui scrutatur cor, & renes meos, propter amorem Domini mei: & si quem ipse offendi, supplex veniam peto. Pacem omaibus cum Domino *Jesu* relinquo, & offero, quia tendo ad Principem pacis, & vobiscum in pace in æternum vivere volo, & habitare in amantissimo corde Christi *Jesu*.

Hæc sunt Deus meus, judex meus, & refugium meum, hæc sunt desideria pauperis, quæ soles exaudire. Audi obsecro, & exaudi de profundis clamantem; & per misericordiam tuam confirma hoc Deus, quod operatus es in me. Hæc mea desideria & decreta certè nunc, & omni hora, morte & sanguine signare paratus sum. Hæc suprema mea, & aterna voluntas est, eritque, Deus meus, per gratiam tuam. Estne ultra quod possim, ô Pater misericordiarum, ô spes mea, ô Charitas, Deus meus, estne jam, dum adhuc tempus est miserendi, quod ultra faciam? Paratum cor meum Deus, paratum cor meum exequi per omnia sanctissimam voluntatem tuam, ut securus tecum vivam in æternum, ut nunquam separet à charitate tua, ut amem te propter te, & tecum unum sim in perpetuum.

Q O bea-

O beatissima V. Maria! salutis meae anchora, & portus, spes & refugium omnium miserorum, ac proinde meum; & vos beati Spiritus, & custos Angele, vosque Patroni mei, & omnes Sancti, ac Sanctae Dei, ecce videtis hoc Chirographum meum, non mortis, sed vitae: Auditis clamorem meum, & desiderium meum. Hoc ego in hora mortis meae firmum, & ratum esse volo, & vestro (quod humiliter imploro) auxilio futurum spero, etiam in extremo Judicii die, ac tota aeternitate. Ut sic cognoscat mundus, quia Diligo te Deum meum, qui sic dilexisti me; & vivo tibi, & in te; ac amore tui mori cupio, qui amore amoris mei dignatus es mori in ligno Crucis.

Haec signavi manu propria, gratia Dei mei, teste ipso, & curia illius caelestis, & sic signatum cupio in hora mortis, ut Deo meo aeternum vivam. Anno mense die hora ... N.N.

NOTA.

Consultum esse singulis, praesertim saepe itinerantibus, Exemplar hujus Testamenti exscribere, & manu propria signatum circumferre, vel libello precum inferere, ut quotidie, praesertim in omni morbo aut mortis periculo usurpetur, & sit ad manum quasi Salvus conductus ad Patriam, alteram & aeternam.

NOTA denique.

In hujus Tomi parte ultima inferius haberi expressos Ipsos Ritus, & Ordinem administrandi singula Sacramenta, & sacrum Viaticum, & Extremam Unctionem, & Ritus Exequiarum, ac Sepulturae, prout in Rituali Romano continentur: atque ita Curator animarum in hoc Libro simul praesto habet quicquid ad assistentiam aegris ac moribundis praestandam requiritur.

P A R S Q U I N T A
P R A X I S V A R I A
E T
S E L E C T I S S I M A

Assistendi curvis Proximo, in quovis Statu.

Complectens Primo, Remedia & Documenta contra singula Peccata in particulari.

Secundo, Praxim Conversationis, & Instructionis pro quovis hominum Statu & Necessitate. Uti §. 1. cum Haereticis. 2. cum Patribus familiae. 3. cum mulieribus conjugatis. 4. cum Viduis. 5. cum Virginitibus ac Monialibus. 6. cum Pauperibus. 7. cum Consuetudinariis & obstinatis. 8. cum sovenibus lumbicis. 9. cum Tribulatis. 10. in Morte amici. 11. in Bonorum jactura. 12. in fama aut Honore. 13. in captivitate. 14. in Damnatione ad mortem, & extremo Supplicio.

Ex his experietur Curator animarum in omni occasione tam privata, quam publica, copiosum se muneris sui subsidium in promptu habere.

CAPUT I.

Remedia & Documenta contra singula Peccata in particulari.

§. I.

Remedia contra vitium Superbiae.

1. Habeat Confessionem in promptu pro singulis vitii brevem & acutam Sententiam, quae instar speculi memoriae Penitentis inhaereat.
2. Ostendat quomodo Superbia reddat quemvis odibilem Deo, & simul hominibus: humilitas vero faciat omnibus amabilem: Deus superbus resistit, humilibus autem dat gratiam, Jacobi 4.
3. Homo superbus, qui alios contemnit, aut qui querit ubique suam laudem, privat se merito bonorum operum, & Deus immittit illi miseras quibus humilia-

tur, ipso Christo id attestante Matthaei 23. Qui se exaltat humiliabitur, & e contra, qui se humiliat exaltabitur.

4. Exempla humilitatis in Sanctis, & in Christo, qui dicit Matthaei 11. Discite a me, quia mitis sum, & humilis corde.

5. Pro Remedio superbiae suadeat Penitenti, libenter & frequenter agere cum pauperioribus, invisere hospitalia, aut alios infirmos, privatim osculari terram, cogitando se terram esse, etiam in pulverem brevi reverturum.

6. Fugiat adulatores: suas laudes non commemoret, nec ostendat se libenter eas audire, sed dicat cum Regio Propheta Psal. 113. Non nobis Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam. Exempla vindictae divinae in superbos vide supra in Apparatu, Verb. Superbia.

§. II.

Documenta & remedia contra Avaritiam.

1. Inculeat penitenti dictum Apostoli ad Timotheo 6. Radix omnium malorum est cupiditas. Ex illa oriuntur istae lites, rixae, odia, quae animum assiduo turbant, & a Deo avertunt, nisi illa cupiditas tandem eradiceatur.

2. Consideret vitae breviter: Pro brevi via non est opus magno viatico.

3. Tempus esse ut incipiat thesaurum suum praemittere in caelum, ubi sperat in aeternum habitare, monente Christo Matth. 6. Thesaurizate vobis thesauros in caelo, quo fur non appropriat.

4. Praemium eorum qui commutant avaritiam in spiritum verae paupertatis, & contemptum divitiarum. Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum caelorum.

Arde
kin

Theo
logia

D. IV
2. 8